

Kosiv

```

var DrawingManagerData = {"mapZoom":10,"mapCenter":["48.3160811031","25.0809625513"],"
  mapObjects":[{"title":"","type":"marker","coordinates":["48.3198267874","25.0816491968"]}]};
  var GoogleMaps = { map: null, mapZoom: (DrawingManagerData == "" ? 4 :
    DrawingManagerData.mapZoom), mapCenter: (DrawingManagerData == "" ? new
      google.maps.LatLng(24.886436490787712, -70.2685546875) : new
        google.maps.LatLng(DrawingManagerData.mapCenter[0], DrawingManagerData.mapCenter[1])),
    existingAreas: (DrawingManagerData == "" ? "" : DrawingManagerData.mapObjects),
    renderedAreas: [], drawingManager: null, markerIcons: { "regular" : "http://icons.iconarchive.com/ico
      ns/icons-land/vista-map-markers/32/Map-Marker-Marker-Outside-Chartreuse-icon.png", "hovered" : "
      http://icons.iconarchive.com/icons/iconarchive.com/icons/iconarchive.com/land/vista-map-markers/64/Map-Marker-Marker-Outside-Azur
        e-icon.png"}, init: function() { //Define Map Center View var mapOptions = { zoom: this.mapZoom,
          center: this.mapCenter, mapTypeControlOptions: { mapTypeIds:
            [google.maps.MapTypeId.ROADMAP,google.maps.MapTypeId.TERRAIN,
              google.maps.MapTypeId.SATELLITE] }, mapTypeId: google.maps.MapTypeId.TERRAIN }; this.map =
            new google.maps.Map(document.getElementById('map-canvas'), mapOptions); //draw existing areas
              this.drawExistingAreas(); }, drawExistingAreas: function() { for (var i in this.existingAreas) { //handle
                polygons if ( this.existingAreas[i].type == "polygon" ) { var paths = []; for (var point in
                  this.existingAreas[i].coordinates) { paths.push(new google.maps.LatLng (
                    this.existingAreas[i].coordinates[point][0], this.existingAreas[i].coordinates[point][1] ) ); } var area =
                    new google.maps.Polygon({ paths: paths, strokeColor: '#FF0000', strokeOpacity: 0.8, strokeWeight:
                      2, fillColor: '#FF0000', fillOpacity: 0.35, title: this.existingAreas[i].title, type: this.existingAreas[i].type
                        }); area.setMap(this.map); this.drawLabel(this.existingAreas[i]); } //handle markers if (
                          this.existingAreas[i].type == "marker" ) { var position = new
                            google.maps.LatLng(this.existingAreas[i].coordinates[0][0], this.existingAreas[i].coordinates[0][1]);
                              var marker = new google.maps.Marker({ position: position, icon: GoogleMaps.markerIcons.regular,
                                title: this.existingAreas[i].title, type: this.existingAreas[i].type }); marker.setMap(this.map);
                                  this.drawLabel(this.existingAreas[i]); } } }, drawLabel: function( object ) { var marker = new
                                    MarkerWithLabel({ position: new google.maps.LatLng(object.coordinates[0][0],
                                      object.coordinates[0][1]), map: this.map, labelContent: object.title, labelAnchor: new
                                        google.maps.Point(30, 20), labelClass: "drawing_manager_read_only_label", // the CSS class for the
                                          label labelStyle: {opacity: 1}, icon: "http://placeholder.it/1x1", visible: true }); } } jQuery(function() {
                                              GoogleMaps.init(); });
        שם בפולנית: Kosów

```

שם באוקראינית: [Kociv] Kosiv

שם בעברית: קוסוב

שם ביידיש: קאסאוו (Kosov)

שמות בשפות אחרות: Cosău (Romanian)

היסטוריה מנהלית:

District	Province	State	Years
Stanisławów powiatKosow	Rus Voivodship <i>Województwo (Ziemia halicka) ruskie</i>	Polish-Lithuanian Commonwealth: Kingdom of Poland	Till 1772
powiat óKos	Kingdom of Galicia and <i>Königreich Lodomeria (Galizien und Lodomerien)</i>	"Hapsburg Empire", since 1804 - Austrian Empire, since 1867 - Austro-Hungarian Monarchy	1772-1918
	General-Government Galitsiia	Under Russian occupation	1914-1915
powiat óKos	Kingdom of Galicia and <i>Königreich Lodomeria (Galizien und Lodomerien)</i>	Austro-Hungarian Monarchy	1915-1918
		West-Ukrainian People's Republic	1918 - May 1919
powiat óKos	województwo Stanisławów	Republic of Poland	May 1919 - September 1939
	oblast' Stanislav	USSR: Ukrainian Soviet Socialist Republic	September 1939 - June 1941
Stanisław mannschaft	Galizien Distrikt	Under German occupation: General Das Government (<i>Generalgouvernement für die besetzten polnischen Gebiete</i>)	June 1941 - July 1944
raion Kosiv	Stanislavov since oblast';(Stanislaviv) 1962 renamed Ivano-Frankovsk oblast'(Ivano-Frankivs'k)	USSR: Ukrainian Soviet Socialist Republic	1944-91
raion Kosiv	oblast' Ivano-Frankivs'k	Republic of Ukraine	Since 1991

היהודים	כלל האוכלוסייה	השנה	נתוני אוכלוסייה:
400	(?)	1765	
2179	2784	1880	
2472	3037	1890	
2563	3094	1900	
2950	5563	1910	
2166	4234	1921	
2400	(?)	1931	

הערות:

העיר קוסוב ממוקמת כ-70 ק"מ דרומית לסטניסלאבוב, וכ-20 ק"מ דרומית לקולומיייה, למרגלות הרי הקרפטים על גדת הנהר ריבניטסייה (Rybnytsya). קוסוב נזכרת לראשונה ב-1431.09.31, אז ניתנה הרשות להקים כפר במקום, בידי הדוכס סוויטריגאילה (Svitrigaila) בשנת 1565 הוקמה לא הרחק משם עיר בשם רוקיב (Rukiv) בידי הסטרוסטה של

הוסיאטין טנצ'ינסקי (Tenczynski). עיר זו אמנם הוחרבה לאחר מכן, אך לאחר חידושה אימצה את השם קוסוב, כשמו של הכפר, שהפך לקוסוב הישנה. עד אמצע המאה ה-19 עמוד התווך הכלכלי של העיר היה ייצור מלח, מן המעיינות המלוחים שנובעים בסמוך לעיר. עם התפתחות הרכבות התאפשר יבוא מלח מן המכרות במערב גליציה, וייצור המלח הפך לבלתי רווחי. ענף שני משמעותי בכלכלת העיר היה בורסקאות, אורגות, ייצור שטיחים, ייצור משקאות חריפים, מסחר ומלאכות זעירות. בשנת 1867 הפכה קוסוב למרכז אדמיניסטרטיבי של האזור בשנת 1868 פקד את האזור רעב, אשר הביא איתו גם את מגיפת החולירע, וכן בשנת 1894 התחוללה בעיר דליקה שהביאה בעקבותיה שוב את המגיפה, אך הפעם זו הייתה פחות קשה. בראשית המאה ה-20 הוקם בקוסוב בית מרפא במעיינות שבעיר.

קרא עוד...

יהודים

יהודי קוסוב נזכרים לראשונה רק בשנת 1675, ומעט מאוד ידוע לנו על קהילה זו עד לראשית המאה ה-18, בתקופה זו הסתובב בעיר ובסביבותיה, ר' ישראל בן אליעזר, המכונה בעל שם טוב - בעש"ט. הבעש"ט כידוע היה אביה של תנועה החסידות אשר שטפה את יהודי מזרח אירופה החל מן המאה ה-19. על פי סיפורי האגדות אודותיו, המכונים בספר 'שבחי הבעש"ט', הסתובב הבעש"ט בין קוסוב וקוטי (Kuty, ביידיש: קיטוב) בראשית ימי פעולתו. הבעש"ט התחבר עם ר' ברוך, שהיה מגיד מישרים בקוסוב, ועם ר' נחמן מקוסוב, ונשא לאשה את אחותו של ר' גרשון מקיטוב. ר' נחמן ור' גרשון היו מבאי הקלויז היוקרתי שבברודי, מוסד שיועד לתלמידים בעלי שיעור קומה, ותורותיהם ורעיונותיהם הפכו גם כן לאושיות התנועה החסידית. ר' ברוך חיבר שני ספרים שנדפסו אמנם שנים רבות לאחר מותו: ספר דרוש 'יסוד האמונה', וספר בקבלה 'עמוד העבודה'. פעילותם של החסידים בקוסוב נמשך עד לכיבוש הגרמני, ומן העיר יצאו כמה אדמו"רים חשובים אשר השפעתם הייתה רחבה מאוד. לדוגמה, האדמו"ר ר' מנחם מנדל בנו של האדמו"ר מקוסוב, ר' חיים הגר, הקים את חסידות ויז'ניץ שהשפיעה מאוד גם ברומניה והונגריה, וממשיכה להתקיים עד היום. בבית הכנסת הגדול שבקוסוב היה מקובלים מקומות ישיבה על פי מעמדו הכלכלי של אדם. עשירי קוסוב ישבו בקדמת בית הכנסת, והאנשים הפשוטים ובעלי המלאכה ישבו בצידו האחורי. בנוסף, לכל בעלי המלאכה היה אבנט בצבע מיוחד, המעיד על מלאכתו של המתפלל. בית הכנסת נשרף כליל במהלך המאה ה-19 ונבנה מחדש, אך הכללים בו לא השתנו.

עם הכיבוש האוסטרי, הועמדה נציגות ליהודי קוסוב ולציבור הנוצרי בקוסוב, ובכך שונה המבנה ההנהגתי של העיר. על יהודי קוסוב, כמו על שאר יהודי גליציה הוטלו מיסים כבדים, מס הסובלנות, מס הבשר הכשר, מס הנישואין, ועוד. גזירת הגיוס ליהודים הביאה את תושבי קוסוב האמידים לבנות מקומות מחבוא לבניהם, ובכדי שיגויסו במקומם בני עניים או קבצנים. בנוסף, גם לאחר ביטול גזירת הנישואין המשיכו יהודים לחשוש מחידושה. סביב שנת 1850 נפוצה שמועה על חידוש הגזירה אשר הביאה לנישואי בהלה בקרב יהודי קוסוב, אשר רשמו את ילדיהם הצעירים לנישואין, הצעיר שבהם היה כבן 10. תופעה זו חזרה על עצמה בעיירות אחרות במזרח גליציה, סביב השנים הללו. עם מתן הזכויות ליהודי גליציה בשנת 1868, נבחרו לראשונה יהודים למועצת העיר, שמנתה כמחצית מהם. ראש העיר היהודי, דוד עלטיס נבחר בשנת 1874 וכיהן עד שנת 1881, אז הואשם בחבלה בגיוס צעירי העיר לצבא האוסטרי. עלילה זו באה בעקבות הלשנת שקר דווקא של יהודים בעיר, והוא נאסר לתקופה ממושכת, עד שערעורו התקבל. עלטיס זה היה גם ראש העיר בשנת 1902, ובתקופה זו גם ניהל בנק בעיר. בשנת 1903 היה עלטיס ציר בקונגרס הציוני ה-6. ענפי הפרנסה של היהודים בעיר התפתחו עוד, והתרחבו לייצור שטיחים ושמיכות, ואף הוקם מפעל בבעלותו של א. היילמאן, אשר הכניס חדשנות טכנולוגית לתחום זה. בראשית המאה העשרים הוכנסו למפעל מכונות חשמליות הראשונות באזור כולו. בראשית המאה ה-20 החל גם ייצור של רשתות לתסרוקות של נשים אשר יוצאו לווינה, ובו הועסקו כ-100 בנות בגילאי 12-20. בנוסף עבדו יהודים בתחומי הצורפות, השענות, חייטות, נפחות, בניין, מסחר בעצים ובתבואות ועוד. בעלי העגלות המשיכו לפעול גם במהלך המאה ה-20 הואיל והעיר נותרה מנותקת ממסילת ברזל, וכן היו כמה יהודים בעלי אחוזות סביב העיר. בראשית המאה ה-20 החלה פעילות פוליטית נרחבת בקרב יהודי העיר, ובכלל זה פעילים סוציאליסטים ופעילים ציוניים. יחד עם זאת החלה פעילות תרבותית נוספת בדמות תיאטרון עממי, ונוסדה ספריה ציבורית כללית. למרות זאת אופייה השמרני של הקהילה נשמר עד שנת 1937, וכך גם השליטה במוסדותיה נותרה לאורך התקופה בידי הזרמים הדתיים שמרניים. חלק קטן מן התושבים לרכוש השכלה אקדמית, ובכלל זה גם ד"ר יוסף מאיר, אשר פנה ללימודים אקדמיים בגיל 18 לאחר שלמד במסגרות המסורתיות - החדר והישיבה. ד"ר יוסף מאיר היה מנהל קופת החולים הכללית משנת 1928, לאחר שעלה לארץ ישראל בשנת 1922, והמנהל הכללי של משרד הבריאות במדינת ישראל הצעירה החל משנת 1949. על שמו נקרא גם בית החולים 'מאיר' בכפר סבא. בראשית המאה ה-20 נוסד גם בית ספר ללימוד עברית 'שפה ברורה', וכן גן ילדים שנוסד בשנת 1913.

מלחמת העולם הראשונה

לאורך כל המלחמה עברה קוסוב מיד ליד. הרוסים כבשו ב-1914, והאוסטרים חזרו וכבשו אותה ב-1915. שוב כבשו הרוסים ב-1916 ונסוגו ממנה בסוף 1917. אז החל בה שלטון של הרפובליקה האוקראינית, אך זו נפלה לאחר הכיבוש הפולני. המעבר התכוף בין הצבאות השונים גרם סבל רב לאוכלוסייה. הרוסים שחשדו בדוד עלטיס שהיה כבר אדם ישיש בן 87 שהוא נאמן לאוסטרים, או שרק רצו להפיל אימתם על תושבי העיר, הוציאו אותו להורג. כך גם הפלישה והכיבוש של הצבא הפולני הייתה מלווה במעשי איבה כלפי היהודים. עם תום המלחמה נותרו בעיר אלמנות רבות ויתומים, אשר נתמכו על ידי מוסדות צדקה. תושבי העיר שנדדו לארצות הברית שלחו כספים באופן קבוע, גם בתקופות השפל הכלכלי בארצות הברית. בנוסף, קם ארגון נשים 'לב טוב', וכן הוקם סניף של 'ויצ"ו' בעיר. חלק מתושבי העיר נדד בתקופת המלחמה לאוסטריה, או למדינות מעבר הים ולא שב חזרה. מבחינה כלכלית המשיכו ואף התעצמו המפעלים בקוסוב. המפעל לייצור

שטחים של היילמאן המשיך לעבוד, ומפעלים נוספים בתחום הטקסטיל שנסדו בעיר. אמנם, המשכורות ששולמו במפעלים אלו היו נמוכים מאוד, ורבים מבני העיר העובדים לא התקיימו בדוחק רב. שני בנקים נוסדו בעיר בשנים שבין המלחמות, אשר החליפו את הבנקים שנסגרו עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה - האחד בנק עממי, והשני בנק מסחרי. בבחירות הראשונות לאחר המלחמה סוכם כי מחצית מחברי העירייה יהיו יהודים, אך מינוי ראש עיר יהודי נמנע בידי היהודים בעצמם, וב-1929 נבחר ראש עיר יהודי, ד"ר יעקב גוטנר. הוא כיהן בתפקיד זה עד 1934, אז פוזרה העירייה ולעיר הועמד קומיסאר פולני אנטישמי שהתנכל ליהודים.

מלחמת העולם השנייה

עם פרוץ המלחמה בספטמבר 1939 הגיעו לעיר קבוצות גדולות של פליטים ממערב פולין, אשר חלקם המשיך במנוסה לכיוון רומניה ונטל סיוע מתושבי העיר. עברה קוסוב לידי הרוסים הסובייטים, אשר הכריחה את בעלי העסקים להתארגן במסגרות חדשות. מפעלי הטקסטיל בעיר שותקו למשך למעלה מחצי שנה, עד אביב 1940 בשל מחסור בחומרי גלם. שאר בעלי העסקים נאלצו להתאגד, וחלק מבעלי המלאכה הועסקו בשירות הציבורי. עם כניסת הגרמנים הנאציים, הצליחו קבוצות קטנות של יהודים לברוח מזרחה עם הצבא האדום הנסוג. בתחילת יולי 1941 נכנסו לקוסוב יחידות של הצבא ההונגרי, בני הברית של הגרמנים הנאציים, ומנעו מתושבי העיר האוקראינים מלבצע פרעות ביהודים. ברם, הללו הטילו גזירות קשות על תושבי העיר היהודיים, עבודות כפייה, סימון, תשלומי כופר, החרמת מקלטי רדיו ועוד. לעיר הגיעו פליטים יהודיים מכפרי הסביבה לאחר שרבים מהם נרצחו באכזריות, ונטלו סיוע מבני העיר. בספטמבר 1941 נכנסו לעיר כוחות הצבא הגרמני, ומיד לאחר מכן החלו מעשי התעללות של המשטרה האוקראינית, אשר כללו לעיתים גם רצח. חודש לאחר מכן, ב-16-17.10.1941 הקיפו את העיר יחידות של הצבא הגרמני ומתנדבים אוקראינים אנטישמיים, והחלו מרכזים את היהודים לשני בורות הריגה גדולים מחוץ לעיר. רבים נרצחו בדרך, וחלקם נשרפו חיים בתוך בית הכנסת הגדול שבעיר. כמחצית מחברי היודנטר הוצאו להורג לאלתר, לאחר שניסו להעביר את הגזירה. במהלך הרצח היו גם מקרים של התנגדות, אך ללא הצלחה מרובה. באקציה זו נרצחו 2200 מתושביה היהודיים של קוסוב, כלומר, רוב הקהילה. עד ספטמבר 1942 נלקחו מקוסוב קבוצות שונות של יהודים שלא היו חיוניים מספיק לצבא הגרמני, ונשלחו לקולומייה ומשם למחנה ההשמדה בעלז'ץ. יהודים שניסו לברוח מקוסוב, ולגנוב את הגבול לרומניה ולמדינות אחרות הוסגרו על פי רוב לגרמנים, או שנרצחו בידי האיכרים האוקראינים בדרך. חיסול הגטו התחיל בספטמבר 1942, אז רוכזו שארית היהודים שבגטו והובלו לקולומייה. יהודים שהתחבאו ונמצאו, נרצחו במקום, חלקם שודלו תוך הבטחות שונות לצאת ממחבואם ואף הם נרצחו לאלתר. חלק מן היהודים שהצליחו לברוח ליערות הסביבה נרצחו או הוסגרו בידי אוקראינים, עם זאת יש לציין כי מספר משפחות נוצריות העניקו מקלט לשכניהם היהודיים, תוך נטילת סיכון אישי. באוקטובר 1942 הוכרזה קוסוב 'יודנריין' - נקייה מיהודים, ורק מספר ניצולים שב אל העיר עם שחרורה על ידי הכוחות הסובייטיים. עם תום המלחמה הם עזבו את קוסוב ופנו לארץ ישראל ולמדינות אחרות.

(רועי גולדשמידט)

מקורות:

ספר קוסוב (גליציה המזרחית), תל אביב תשכ"ד.

The Internet Encyclopedia of Ukraine, The Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta: <http://encyclopediaofukraine.com>

פנקסי הקהילות, קוסוב, עמ'

481-486

שבחי הבעש"ט, מהדורת רובינשטיין, עמ' 33, 64, 177-182, ושם עמ' 379 ע"פ המפתח.

אזור היסטורי-תרבותי: Eastern Galicia - Pokuttia

פריטים רלוונטיים לקהילה

שנה
1930

סוג הפרט
אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות

כותר
"Arkusze ewidencyjne" i wykazy

<u>שנה</u>	<u>סוג הפרט</u>	<u>כותרת</u>
	העם היהודי	stowarzyszeń żyd...
1930	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Arkusze ewidencyjne" i wykazy
	העם היהודי	Zarządów stowarz...
1930	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Arkusze ewidencyjne" i wykazy
	העם היהודי	Zarządów towarzy...
1924	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Arkusze ewidencyjne"
	העם היהודי	stowarzyszeń żydowskich w...
1931	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Arkusze powiatowe Drugiego
	העם היהודי	powszechnego spisu ...
1926	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Sprawozdania sytuacyjne
	העם היהודי	starostw powiatowych w...
1925	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Sprawozdania sytuacyjne
	העם היהודי	starostw powiatowych w...
1931	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Wykazy statystyczne układu sił
	העם היהודי	politycznych i ...
1939	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Wykazy statystyczne układu sił
	העם היהודי	politycznych i ...
1930	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות	"Zestawienia kwartalne układu
	העם היהודי	sił politycznych ...

פריטים נוספים

<http://jgaliciabukovina.net/he/node/110731> **Source URL:**